

Jaarverslag 2025

Federale raad voor duurzame ontwikkeling

Inhoud

Inhoud	3
DUURZAAMHEIDSVERSLAG	5
VOORWOORD	6
VERANTWOORDING	8
IDENTITEITSKAART VAN DE FRDO.....	9
Historiek.....	9
Samenstelling	9
Structuur.....	10
Werking van het secretariaat	10
Wettelijke opdrachten.....	11
UITVOERING ACTIVITEITENPROGRAMMA 2025: EVALUATIE.....	12
ALGEMENE EVALUATIE	25
DUURZAAM BEHEER, PER DOMEIN	26
Energie-efficiëntie	26
Mobiliteit	27
Afvalbeheer en materialengebruik	28
Aankoopbeleid.....	30
Veiligheid en gezondheid.....	30
Interne communicatie	31
Vorming en opleiding	33
Loopbaanbegeleiding	33
Genderanalyse	33
ADMINISTRATIEF VERSLAG	37
ADVIEZEN VAN DE RAAD	38
Aantal en consensus	38
Adviezen op eigen initiatief.....	39
De adviezen van 2025.....	39
Opvolging van de adviezen	40
INFORMATIE EN COMMUNICATIE	41

Nieuwsbrieven	41
Website, sociale media en pers	41
ACTIVITEITEN VAN DE RAAD	48
Algemene vergadering	48
Werk- en projectgroepen, begeleidingscomités.....	49
Bureau	49
Beleidsdialoog en interne informatieve activiteiten	50
Events.....	51
Evaluatie activiteiten	52
Vertegenwoordiging	53
FINANCIËEL VERSLAG	54
BIJLAGEN	58
BIJLAGE 1 OVERZICHT VAN DE STAKEHOLDERS	59
BIJLAGE 2 GRI.....	61

DUURZAAMHEIDSVERSLAG

VOORWOORD

In afwachting van een regering met volle bevoegdheden was 2024 in een aantal opzichten een overgangsjaar. Daarmee vergeleken was 2025 terug een meer normaal jaar. De nieuwe regering werd geïnstalleerd. Nieuwe ministers moesten zich inwerken en het terrein leren kennen. De raad probeerde zo snel mogelijk een band op te bouwen met de beleidsverantwoordelijken.

2025 was het begin van een nieuwe cyclus. De raad werkte met een ambitieus activiteitenprogramma voor de periode 2025-2026. Een groot deel van wat voorzien was voor 2025 is ook uitgevoerd. Met 6 adviezen was 2025 geen druk adviesjaar. Maar met 11 publieksevents was het wel een goed gevuld jaar. We mogen in alle bescheidenheid zeggen dat we er echt wel in geslaagd zijn om over heel wat relevante onderwerpen conferenties te organiseren die ook erg gewaardeerd werden door de vele bezoekers. Zo organiseerden we bv. een van de eerste grote conferenties in ons land over het concept van de planetaire grenzen.

Maatschappelijk gezien zijn het uitdagende tijden. Internationaal lijken de geopolitieke verhoudingen snel te veranderen. In heel wat landen, ook het onze, zijn de overlegmodellen tussen overheid en het maatschappelijk middenveld in verandering. Er zijn verschuivingen in het denken over 'het primaat van de politiek' en de plaats van het gestructureerd overleg met de maatschappelijke organisaties. Er zijn grote economische uitdagingen, onder meer voor de toekomst van het industrieel weefsel in de EU of de impact van artificiële intelligentie. En tegelijk groeien de bewijzen van toenemende ecologische ontwrichting, onder meer in de vorm van extreem weer of snelle achteruitgang van de biodiversiteit. Die ontwikkeling zet de sociale samenhang onder druk en vormt een uitdaging voor de klassieke beleidsmodellen, onder meer in het financieel beleid.

In die hele context zou de inspiratie van het concept van een duurzame ontwikkeling de basis moeten vormen voor een vernieuwd denken dat kijkt naar samenhang. Het zou de ambitie van een instelling als de FRDO moeten zijn om een opbouwende rol te spelen in een vernieuwd maatschappelijk traject dat kan leiden tot een toekomstcontract dat een rechtvaardige en duurzame welvaart kan garanderen binnen planetaire grenzen. Het idee van 'weerbaarheid' zou daarbij richtinggevend kunnen zijn. Het alternatief voor dat alles is toenemende polarisering.

Het is onze wens dat de FRDO de volgende jaren blijvend een open plek van dialoog en ontmoeting kan zijn die een eigen constructieve rol kan spelen in de opbouw van paden van hoop voor onze kinderen en kleinkinderen. Het zou

mooi zijn als de FRDO een instrument kan worden waar draagvlak kan groeien voor ideeën die nu al laten zien hoe zo'n hoopvolle toekomst eruit kan zien. Wij zijn er alleszins klaar voor.

Patrick Dupriez, voorzitter FRDO

Patrick Dupriez tijdens de algemene vergadering van 21 maart 2025

VERANTWOORDING

Voor dit rapport lieten we ons inspireren door het GRI (Global Reporting Initiative)-raamwerk voor verslaggeving, een internationale rapporteringsstandaard die voldoende aandacht geeft aan de drie dimensies van duurzaamheid: ecologisch, economisch en sociaal. Het is de bedoeling niet alleen transparant te zijn en een duidelijk globaal beeld te geven van onze werking. Maar eveneens is het de bedoeling een bijkomende managementtool te introduceren voor een volgehouden verbetering van de kwaliteit van onze werking en de effectiviteit van de ingezette middelen. We richten ons met dit verslag op onze stakeholders, beleidsmakers en onze leden.

Toepassingsgebied

Het verslag heeft betrekking op de activiteiten van het secretariaat, gevestigd in de Financietoren (Kruidtuinlaan) in Brussel, en de output van de raad. Hoewel de FRDO lid is van EEAC (European Environment and Sustainable Development Advisory Councils), het Europees netwerk van milieu en duurzame ontwikkelingsraden, worden de activiteiten van EEAC in dit verslag buiten beschouwing gelaten.

Verslagperiode

De verstrekte informatie in het rapport heeft betrekking op de periode van 1 januari 2025 tot en met 31 december 2025.

Betrouwbaarheid van de gegevens

Om de volledigheid en waarheidsgetrouwheid van het verslag te verzekeren, is ook externe verificatie van de geïntegreerde cijfers vereist. Zo wordt de boekhouding en de naleving van de sociale wetgeving gecontroleerd door de FOD VVVL (Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu).

Icoontjes | In dit rapport worden icoontjes van Flaticon.com gebruikt.

Contact Jan Mertens • jan.mertens@frdo-cfdd.be

IDENTITEITSKAART VAN DE FRDO

Kerncijfers FRDO 2025	
Personeel	9,1 VTE
Totale bedrijfsinkomen (= overheidssteun)	€ 211.000
Kosten (werkingskosten + investeringen)	€ 175.697
Aantal uitgebrachte adviezen	6
Leden met stemrecht	24
Deelnemers aan de events	1.771
Aantal events	11

Historiek

De FRDO (Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling) werd in 1997 opgericht als opvolger van de Nationale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (NRDO) die sinds 1993 functioneerde. Dit gebeurde naar aanleiding van de wet van 5 mei 1997 die de coördinatie van het Belgisch beleid inzake duurzame ontwikkeling (DO) regelt.

Samenstelling

De raad heeft 24 leden met stemrecht. De leden van de raad zijn vertegenwoordigers van diverse maatschappelijke groepen: milieuorganisaties, organisaties voor ontwikkelingssamenwerking, werknemers- en werkgeversorganisaties en jongerenorganisaties. Daarnaast heeft de raad ook leden zonder stemrecht en waarnemers. Dit zijn wetenschappers, vertegenwoordigers van consumenten- en vrouwenorganisaties, vertegenwoordigers van de federale en regionale regeringen, van de verschillende milieu- en sociaal-economische adviesraden, en van de andere federale diensten voor duurzame ontwikkeling. De voorzitter van de raad heeft een leidinggevende functie, maar is niet operationeel actief.

Structuur

De raad beschikt over drie organen die de goede werking verzekeren:

- de algemene vergadering die het beleid bepaalt en de adviezen goedkeurt
- het bureau dat de werking coördineert en als arbitrageorgaan functioneert
- de werk- en projectgroepen die de adviezen, forumactiviteiten en studies voorbereiden.

Ter ondersteuning van deze drie organen beschikt de raad over een vast secretariaat.

Hare Majesteit de Koningin is de ere-voorzitster.

Werking van het secretariaat

Het secretariaat staat in voor de inhoudelijke, administratieve en logistieke ondersteuning van de raad. Het secretariaat telt 10 medewerkers: een directeur, twee adjunct-directeurs, zes wetenschappelijk medewerkers en een administratief medewerker.

In 2025 werkten de volgende personen voor het secretariaat:

- **Marc Depoortere**, directeur (FR)
- **Fabrice Dehoux**, adjunct-directeur (FR)
- **Jan Mertens**, adjunct-directeur (NL)
- **Nathalie Boucquey**, wetenschappelijk medewerkster (FR)
- **Alexis Dall'Asta**, wetenschappelijk medewerker (FR),
- **Koen Moerman**, wetenschappelijk medewerker (NL)
- **Chris Schuurmans**, wetenschappelijk medewerkster (NL) (tot oktober 2025)
- **Els Vrindts**, wetenschappelijk medewerkster (NL)
- **Esther Vande Cavey**, wetenschappelijk medewerkster (NL) (vanaf mei 2025)
- **Gilles Gillet**, wetenschappelijk medewerker (NL) (vanaf februari 2025)
- **Sven Vermassen**, administratief assistent (NL).

Het vast secretariaat van de FRDO bestond op 31 december 2025 uit 8 voltijdse medewerkers en 2 medewerkers die een 4/5de werktijd hebben. Er waren 9 statutaire en 1 contractuele medewerkers. De verhouding tussen de basissalarissen van mannen en vrouwen is 1/1, net als in de vorige jaren.

Het secretariaat van de raad bevindt zich in de Financietoren, nabij de Kruidtuin.

Wettelijke opdrachten

De raad heeft als wettelijke opdrachten:

- **advies verlenen** aan de overheid over alle maatregelen betreffende het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling en participatie aan beleidsdialogen met leden van de regering ;
- een **forum zijn** waar van gedachten kan worden gewisseld over duurzame ontwikkeling. Hieronder valt ook de organisatie van stakeholderdialogen ter voorbereiding van adviezen binnen de statutaire organen, werkgroepen en fora ;
- **informer en sensibiliseren** over duurzame ontwikkeling van burgers, particulieren en openbare organisaties. Dit gebeurt voornamelijk via conferenties, seminaries, webinars en andere openbare en niet-openbare activiteiten ;
- **onderzoek voorstellen** in alle domeinen die verband houden met duurzame ontwikkeling.

De raad oefent de adviesopdrachten uit op het verzoek van leden van de federale regering, het parlement of andere instanties zoals de IMCDO (Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling). Hij kan ook op eigen initiatief adviezen uitbrengen.

De conferentie over planetaire grenzen op 17 december 2025

UITVOERING ACTIVITEITENPROGRAMMA 2025: EVALUATIE

Verantwoording

Het activiteitenprogramma 2025-2026 werd goedgekeurd door de Algemene Vergadering op 21 maart 2025.

In dit hoofdstuk geven we voor elk onderdeel van het activiteitenprogramma aan wat het doel was, welke acties er voorzien werden en wat er effectief is gedaan.

1. Duurzame ontwikkeling

1.1 Conferentie over jongerenparticipatie: Voedsel in een veranderende wereld | Uitdagingen voor een veerkrachtiger voedselsysteem

Doel: Een conferentie organiseren, samen met vertegenwoordigers van de jongerenorganisaties, over voedsel. De conferentie voorbereiden in een participatief proces.

Acties: (1) Een conferentie over een veerkrachtig voedselsysteem op 20 februari 2025. (2) Op basis van de evaluatie van de conferentie beslissen of er in 2026 in een gelijkaardig format een conferentie zal worden georganiseerd.

Wat is er gedaan: De voorziene acties zijn uitgevoerd. Op 20 februari 2025 vond de conferentie 'Voedsel in een veranderende wereld' plaats. Er was veel belangstelling. Tijdens het slotpanel was H.M.

Koning Mathilde aanwezig, samen met minister Crucke. Op basis van de evaluatie werd voor 2026 opnieuw een conferentie georganiseerd, met name op 25 maart 2026, over het thema klimaat en conflict.

1.2 Seminarie + initiatiefadvies over de plaats van de SDGs in het Belgisch beleid: Welke plaats voor de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen? Tussenstand en evaluatie, 10 jaar na 2015

Doel: Samen met andere partners initiatieven nemen naar aanleiding van 10 jaar SDGs in het Belgisch beleid. Zou enerzijds gaan over een seminarie en anderzijds over een advies.

Acties: Een seminarie in het kader van het SDG Forum van 14 november 2025.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is uitgevoerd. Samen met de andere partners werd beslist dit event in te passen in het SDG Forum van 14 november 2025. De FRDO organiseerde twee sessies tijdens dat event.

1.3 Seminarie over België en de planetaire grenzen (de impact van activiteiten op de planetaire grenzen) – wetenschappelijke invalshoek

Doel: Een seminarie organiseren (met een verslag ervan) over het concept van planetaire grenzen en hoe dat van toepassing is op België. Daarbij kijken naar: de concepten en hun sterktes en beperkingen, de impact van België op de planetaire grenzen, de te ondernemen actie.

Acties: Een conferentie op 17 december 2025.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is uitgevoerd. De conferentie vond plaats op 17 december 2025 en werd zeer druk bijgewoond. De voorziene zaal was al snel volgeboekt, waarna er beslist werd de conferentie ook te streamen. Dat werd zeer geapprecieerd.

1.4 Conferentie: Hoe berichten de media over duurzame ontwikkeling?

Doel: Via een aantal initiatieven in beeld brengen hoe de media verslag uitbrengen over duurzame ontwikkeling. Bekijken hoe dat mogelijk nog kan verbeterd worden.

Acties: (1) Een event (in de vorm van een conferentie, ontmoeting, dialoog, ...) met actoren uit de media. Focus: hoe kunnen we communiceren over het belang van duurzame ontwikkeling, hoe krijgen we het publiek mee? (2) Een studie uitvoeren over dit thema door het secretariaat.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is nog niet uitgevoerd. Het initiatief is voorzien voor 2026.

1.5 Adviesvraag over het nieuwe federaal plan DO in het jaar van de nieuwe regering

Doel: Zoals voorzien in de wet een advies maken over het voorontwerp van nieuw federaal plan duurzame ontwikkeling. Dat plan zou normaal moeten

afgewerkt zijn binnen de twaalf maanden na het aantreden van de regering.

Acties: Een advies over het voorontwerp van federaal plan.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is nog niet uitgevoerd. Waarschijnlijk zal in 2026 het voorontwerp van federaal plan aan de raad voor advies worden voorgelegd.

1.6 Mogelijk advies over de follow-up van het federaal rapport DO (*De relevantie van het uitwerken van een advies zal op een later tijdstip worden besproken*)

Doel: Een advies maken over de manier waarop het (jaarlijks) federaal rapport wordt opgevolgd.

Acties: Een advies over het federaal rapport.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is niet uitgevoerd.

2. Industriële Transitie

2.1 Conferentie over natuurlijke hulpbronnen en transitie

Doel: Een conferentie organiseren over grondstoffen en transitie.

Acties: Na advies van de werkgroep innovatieve economische modellen en na de publicatie van het werkprogramma van de Commissie een conferentie organiseren.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is uitgevoerd. De conferentie vond plaats op 5 juni 2025. Mogelijk komt er een vervolg in de vorm van een conferentie in het najaar van 2026.

2.2 Industriële transitie, competitiviteit en innovatie

Doel: In kaart brengen wat er in België bestaat om industrieën te ondersteunen bij hun transitie en daarmee een activiteit organiseren.

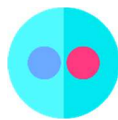

Acties: (1) Rapport van het secretariaat over wat er in België bestaat aan steunmechanismen voor industrieën in transitie. (2) Interne discussie organiseren (liberalisering, rapport Draghi, bezuinigingsbeleid, protectionisme, ...). (3)

Conferentie organiseren die innovatieve Belgische bedrijven of industriële sectoren in de kijker zet (via een conferentie of rondetafelgesprek). Dit kan ook in de O&O-fase zijn. Verbanden leggen met concurrentievermogen.

Wat is er gedaan: De voorziene actie werd gedeeltelijk uitgevoerd. Er is een nota gemaakt door het secretariaat en die werd besproken in de projectgroep. Het proces zal waarschijnlijk op een andere manier worden verdergezet, niet in de vorm van een conferentie. Er wordt gedacht aan een of meer seminars.

2.3 Goede praktijken in de circulaire economie, met name het verband met werkgelegenheid

Doel: Goede circulaire praktijken op het vlak van werkgelegenheid in beeld brengen.

Acties: (1) Seminarie om studies van KU Leuven HIVA en de Koning Boudewijnstichting over beste praktijken in België en de uitdagingen en obstakels van de circulaire economie voor te stellen. Samen met de CRB en met het Intra-Belgisch Platform voor Circulaire Economie. (2) Een advies maken, samen met de CRB.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is niet uitgevoerd.

2.4 Conferentie over (toekomstige) EU-rapportageverplichtingen, consistentie van rapportage, haalbaarheid

Doel: Opvolgen van het regelgevend kader (taxonomie, ESG-rapportage, due diligence, CSRD, ESRS, en dat op EU- en BE-niveau).

Acties: Een conferentie organiseren.

Wat is er gedaan: De voorziene actie werd uitgevoerd. De conferentie vond plaats op 6 juni 2025. Daarnaast was er een hoorzitting, samen met de CRB en de NAR. Er is over dit thema ook een conferentie voorzien in 2026.

3. Sociale aspecten en ongelijkheid

3.1 Seminar over mobiliteitsarmoede

Doel: Een seminarie organiseren met het Steunpunt Armoedebestrijding over mobiliteitsarmoede. Met focus op het principe *leave no one behind*.

Acties: Een seminarie organiseren.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is uitgevoerd. De conferentie vond plaats op 19 mei 2025.

3.2 Evenement : Handhaving van het principe leave no one behind in het beleid voor duurzame ontwikkeling: welke rol(len) hebben overheidsdiensten?

Doel: Naar aanleiding van het rapport over publieke diensten van het Steunpunt Armoedebestrijding met die organisatie een event organiseren.

Acties: Een event organiseren.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is nog niet in 2025 uitgevoerd. Na overleg met het Steunpunt Armoedebestrijding werd afgesproken het thema van

de conferentie bij te sturen. Het genoemde rapport geeft te weinig mogelijkheden voor een conferentie. Er is nu gekozen voor een gezamenlijke conferentie over de wijze waarop duurzame warmte en koeling kunnen worden aangeboden aan mensen met een beperkt inkomen. De conferentie is voorzien voor 19 november 2026.

4. Mobiliteit

4.1 Robuustheid van het spoorweganet (infrastructuur, dienstregelingen, ...)

Doel: Met de CRB een hoorzitting organiseren over de lopende studie voor Infrabel en NMBS over e robuustheid van het spoorweganet.

Acties: Een hoorzitting organiseren.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is uitgevoerd, weliswaar niet door de FRDO georganiseerd. De CRB en de FOD Mobiliteit en Vervoer organiseerden een webinar op 5 december 2025.

4.2 Seminar(s) Autodelen, ride sharing, gedeelde mobiliteit

Doel: In beeld brengen welke maatregelen te overwegen zijn om praktijken van gedeelde mobiliteit te ontwikkelen, met aandacht voor de integratie van verschillende vervoersmodi.

Acties: Een seminarie organiseren.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is uitgevoerd. Het seminarie vond plaats op 18 september 2025 en werd georganiseerd samen met de FOD Mobiliteit en Vervoer.

5. Energie, Klimaat en Adaptatie

5.1 Conferentie over adaptatie en financiering van adaptatie aan de klimaatcrisis

Doel: Via de organisatie van een conferentie nagaan waarom het adaptatiebeleid niet de nodige aandacht krijgt en hoe dat kan gefinancierd worden.

Acties: Een conferentie organiseren.

Wat is er gedaan: De actie is niet uitgevoerd in 2025 maar vond plaats op 6 februari 2026.

5.2 Advies over radioactief afval

Doel: Ingaan op de adviesvraag van NIRAS over het ontwerpplan voor het langetermijnbeheer van radioactief afval.

Acties: Een advies maken.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is niet in 2025 uitgevoerd. De adviesvraag kwam begin 2026 en het advies is gemaakt.

5.3 Initiatiefadvies COP30

Doel: Op eigen initiatief een advies maken voorafgaand aan de klimaatconferentie COP30.

Acties: Een advies maken.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is uitgevoerd.

5.4 Initiatiefadvies COP31

Doel: Op eigen initiatief een advies maken voorafgaand aan de klimaatconferentie COP31.

Acties: Een advies maken.

Wat is er gedaan: De voorziene actie kon, gezien de conferentie COP31 in 2026 plaatsvindt vanzelfsprekend niet in 2025 worden uitgevoerd. In de loop van 2026 zijn voorbereidingen gestart die tot een advies zouden kunnen leiden.

6. Financiering van de transitie

6.1 Seminars financiering van de transitie, de rol van pensioenfondsen en versterking van prudentiële verplichtingen met het oog op klimaatrisico's

Doel: Na een evaluatie door de werkgroep financiering van de transitie van de conferentie van 5 februari 2025 over rol pensioengelden beoordelen of er verdere seminars kunnen georganiseerd worden .

Acties: Seminars organiseren.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is uitgevoerd. De conferentie werd georganiseerd op 5 februari 2025.

6.2 Green budgeting en de kosten van transitie (mitigatie, adaptatie) en rampen opnemen in de nationale begroting

Doel: Onderzoeken of een initiatief over green budgeting kan genomen worden.

Acties: (1) Een achtergrondnota maken waarin de mogelijkheid wordt beoordeeld en het kader wordt ontwikkeld voor een mogelijk advies op eigen initiatief. (2) Mogelijk een advies maken.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is gedeeltelijk uitgevoerd in 2025. Op 19 november werd een webinar georganiseerd over de macro-economische kost van de klimaatverandering, in samenwerking met het Planbureau en het CERAC. De achtergrondnota en het daarop volgende advies werden uitgewerkt in 2026.

6.3 Seminar/conferentie over de vergroening van publieke financiële instrumenten (FPIM, regionale instellingen, ...)

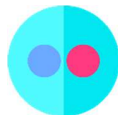
Doel: Een dialoog organiseren over transitie strategieën van (geselecteerde) industriële sectoren. Verder uit te klaren in de werkgroep financiering van de transitie.

Acties: Een dialoog organiseren, in een te bepalen vorm.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is gedeeltelijk uitgevoerd in 2025. Een conferentie werd georganiseerd op 12 november 2025. In 2026 kreeg de raad een adviesvraag over FPIM. Die zal waarschijnlijk resulteren in een advies.

6.4 Overheidsopdrachten, hefboomen voor transitie

Doel: Een advies maken – met de CRB als er een adviesvraag komt of op eigen initiatief – over dit onderwerp. Bij een advies op eigen initiatief moet de nadruk liggen op de activiteitensector. Het toepassingsgebied en de activiteitensector dienen te worden bepaald door een werkgroep. Hiervoor samenwerken met het FIDO.

Acties: Een advies maken.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is nog niet uitgevoerd.

7. Internationaal luik

7.1 Jaarlijkse rondetafelconferentie over internationale handel

Doel: De kans geven aan de leden om een dialoog te gaan met de beleidsverantwoordelijken over het internationaal handelsbeleid.

Acties: Ten minste één jaarlijks rondetafelgesprek met de bevoegde minister en/of de administratie.

Wat is er gedaan: De actie is uitgevoerd. Het overleg met minister Prévot vond plaats op 18 november. Daarnaast waren er met de diensten van Buitenlandse Zaken overlegmomenten over Mercosur op 6 maart en 26 september 2025.

7.2 Intern seminar over spiegelclausules (mirror clauses)

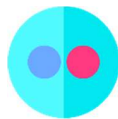
Doel: Een informatief intern seminar organiseren over spiegelmaatregelen. Doel daarbij is beter begrijpen wat dat begrip betekent. Een ander doel is beter begrijpen wat de standpunten van de verschillende ledengroepen over dit onderwerp zijn. Zo mogelijk verbinden met seminar 'productnormen' over handhaving.

Acties: Een intern seminarie organiseren.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is uitgevoerd, maar niet in 2025. Het intern seminarie vond plaats op 20 januari 2026.

7.3 Webinar 'Handel en Inclusiviteit' (Rapport WTO en UNCTAD)

Doel: Naar aanleiding van het rapport van WTO en UNCTAD over 'handel en inclusiviteit' een informatief webinar organiseren.

Acties: Een webinar organiseren.

Wat is er gedaan: De actie is niet uitgevoerd.

8. Voeding, voedsel en biodiversiteit

8.1 Rondetafelgesprekken voeding

Doel: Initiatieven nemen over verbanden van voeding met klimaat, biodiversiteit, gezondheid, ... en over het beheren van tekorten. Hierbij samenwerken met de FOD VVVL.

Acties: Rondetafelgesprekken organiseren.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is niet uitgevoerd.

8.2 Biodiversiteit

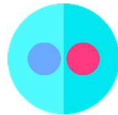
Doel: Een advies op eigen initiatief maken naar aanleiding van de internationale biodiversiteitsconferentie COP17.

Acties: Een advies maken.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is nog niet uitgevoerd. Er is in de loop van 2026 gewerkt aan de voorbereiding van een advies.

9. Nieuwe technologieën

9.1 Seminar of lunchdebat over de economische, ecologische en sociale gevolgen van artificial intelligence (positief en negatief)

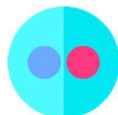
Doel: Een informatief event organiseren over de gevolgen van artificiële intelligentie.

Acties: (1) Een achtergrondnota van het secretariaat maken. (2) Een seminarie of lunchdebat organiseren.

Wat is er gedaan: Het voorziene actiepunt is nog niet uitgevoerd in 2025. Het punt werd doorgeschoven naar 2026. De achtergrondnota werd gemaakt en een conferentie op 6 oktober 2026 is in voorbereiding.

9.2 Webinar over ruimtevervuiling

Doel: Een informatief event organiseren over ruimtevervuiling.

Acties: Een webinar organiseren.

Wat is er gedaan: Het voorziene actiepunt is nog niet uitgevoerd in 2025. Het punt werd doorgeschoven naar 2026. Een conferentie op 9 november 2026 is in voorbereiding.

10. Productnormen

10.1 Controle en handhaving van productnormen

Doel: Onderzoeken hoe het staat met de uitvoering van de Green Deal en de productcontrole. Heeft België de middelen om dit te doen? Hoe kunnen hiaten en zwakke punten in de huidige systemen worden beheerd.

Acties: (1) Een seminarie organiseren. (2) Een advies op eigen initiatief maken.

Wat is er gedaan: Het voorziene actiepunt is nog niet uitgevoerd.

10.2 Adviezen op vraag

Doel: Ingaan op de adviesvragen over productnormen en daarvoor samenwerken met de CRB (en de NAR indien van toepassing).

Acties: Adviezen maken.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is uitgevoerd. In 2025 verschenen drie adviezen over productnormen op vraag van een minister.

11. Opvolging Green Deal/ Europees beleid

11.1 Green Deal Briefing

Doel: Gerichte en gebundelde informatie geven over de relevante ontwikkelingen op Europees en internationaal niveau in het kader van de Green Deal en de verwante thema's van het EU-beleid.

Acties: Een wekelijkse briefing maken en verzenden.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is uitgevoerd. In 2025 verschenen 44 briefings.

11.2 Opvolging van Europese ontwikkelingen (Green Deal, REACH, Farm to Fork, ...), en van de te ondernemen acties op Belgisch niveau

Doel: De Europese ontwikkelingen (onder meer Green Deal, REACH, Farm to Fork, ...) opvolgen en bekijken wat dit betekent op Belgisch niveau. Daarbij samenwerken met EEAC en MinaRaad.

Acties: (1) Een halfjaarlijkse hoorzitting organiseren met vertegenwoordiger Commissie of Belgische vertegenwoordiging bij de Commissie over de belangrijke ontwikkelingen. (2) Een verslag van het secretariaat.

Wat is er gedaan: De voorziene actie is niet uitgevoerd.

12. Andere activiteiten

Doel: Afhankelijk van de leden van de werkgroepen, of de actualiteit, kunnen andere initiatieven genomen worden die nog niet voorzien waren in het activiteitenprogramma, indien nodig door andere punten in het activiteitenprogramma aan te passen.

Acties: Activiteiten organiseren.

Wat is er gedaan: Deze actie is uitgevoerd. Verschillende activiteiten werden georganiseerd, onder meer:

- een ontmoeting met de wetenschappers in de raad op 10 februari
- een seminarie over wetenschap en beleid op 4 november

- een advies met visie over circulaire economie (= samenvatting van een advies dat in volledige versie is verschenen in 2026)
- overlegmomenten met ministers over het interfederaal actieplan hergebruik op 16 juli, het federaal actieplan circulaire economie op 30 juni
- voorbereiding van een advies over het federaal klimaatbeleid (gepubliceerd in 2026)
- voorbereiding van een advies over energiebeveiligingszekerheid (gepubliceerd in 2026)
- een advies over informatie aan het Europees Agentschap voor Chemische Stoffen
- voorbereiding van een advies over REACH

Rondetafelgesprek internationaal handelsbeleid, 18 november 2025

ALGEMENE EVALUATIE

2025 was een productief jaar voor de FRDO, vooral dan op het vlak van events. Waarschijnlijk door de opstartperiode van de nieuwe federale regering was het aantal adviesvragen beperkt. Een groot deel van wat was voorzien voor 2025 in het activiteitenprogramma 2025-2026 is ook effectief uitgevoerd. Enkele acties werden doorgeschoven naar 2026, omwille van verschillende redenen. 2024 was in een aantal opzichten een overgangsjaar, door het uitblijven van een regering in volle bevoegdheid. De dynamiek in 2025 was duidelijk anders.

Met zes adviezen was het op het vlak van de adviesfunctie van de raad een relatief stil jaar. Enkele adviesprocessen liepen ook door in 2026. Tegelijk was het wel een heel druk jaar op het vlak van publieksactiviteiten. Er waren 11 events, die meestal erg gewaardeerd werden door de bezoekers. Voor een aantal van die events zagen we ook aantallen inschrijvingen die we tot dan toe nog niet zo vaak hadden gekregen.

Er waren enkele wissels in de samenstelling van het secretariaat. Het team kreeg door nieuwe medewerkers een verjonging. Zij hebben snel hun plek gevonden.

De federale regering heeft een streng budgettair kader afgesproken. De werking van de raad is tot nader order niet in het gedrang gekomen. Er zijn wel afspraken gemaakt om de voorziene middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten.

DUURZAAM BEHEER, PER DOMEIN

Hoe kunnen we als raad een bijdrage leveren aan een duurzame ontwikkeling? We doen dat door het uitbrengen van adviezen ten behoeve van het beleid en het voeren van het maatschappelijk debat. Daarnaast proberen in het beheer van onze werkzaamheden ook zelf het goede voorbeeld te geven. We streven ernaar – met de instrumenten die we hebben – om het intern beheer te verduurzamen. We concentreren ons daarbij op de meest relevante milieuaspecten: vervoer (woon-werk- en zakelijke verplaatsingen) en kantoor (huisvesting en duurzaam aankoopbeleid). Daarnaast streeft de FRDO naar een gezond en aantrekkelijk sociaal klimaat voor haar medewerkers.

Hieronder geven we, per domein, aan hoe we het duurzaam beheer van onze organisatie uitvoeren. Vooraf dient al wel gezegd te worden dat we – door onze locatie in de Financietoren – relatief weinig instrumenten hebben om zelf actief bepaalde elementen te veranderen.

Energie-efficiëntie

Opmerking vooraf

Aangezien de Financietoren geen afzonderlijke elektriciteits-, gas- en watermeters heeft voor elke bewoner, krijgen wij een quotum van het totale verbruik van het gebouw toegewezen, berekend op basis van een verhouding die rekening houdt met de oppervlakte van het gebouw die wij gebruiken ten opzichte van de totale oppervlakte van het gebouw. Aangezien dit quotum minimaal is (0,4%), weerspiegelt de door de gebouwbeheerder meegedeelde evolutie van het verbruik niet de evolutie van het verbruik van de FRDO. Daarom is besloten deze cijfers niet meer te rapporteren, maar zich te concentreren op de maatregelen die het secretariaat van de raad heeft genomen, zowel intern als ten aanzien van de andere gebruikers van de Financietoren.

Verbruik van elektriciteit, gas en water

Als raad hebben wij geen eigen contract met een leverancier en hebben wij geen invloed op hun keuze. Wij zijn gebonden aan het contract voor het hele gebouw. Voor elektriciteit is het een contract voor 100% groene stroom.

De door het secretariaat gebruikte computerapparatuur is recent en energiezuinig. Elk personeelslid heeft een stekkerblok met een schakelaar waarop alle apparaten zijn aangesloten, zodat het eventuele restverbruik tijdens de inactieve uren kan worden geëlimineerd.

Het personeel (en het schoonmaakpersoneel) is er ook aan gewend de lichten, het kopieerapparaat, ... zo snel mogelijk uit te schakelen.

Dankzij het nieuwe beleid inzake projectgroepen kunnen e-mails naar veel minder mensen worden gestuurd, waardoor ook ons indirecte energieverbruik daalt.

Het waterverbruik beperkt zich voornamelijk tot het gebruik van de sanitaire ruimtes. Als huurders hebben wij weinig structurele middelen om het verbruik verder terug te dringen.

Conferentie Financiering van de klimaattransitie: Pensioengelden als hefboom, 5 februari 2025

Mobiliteit

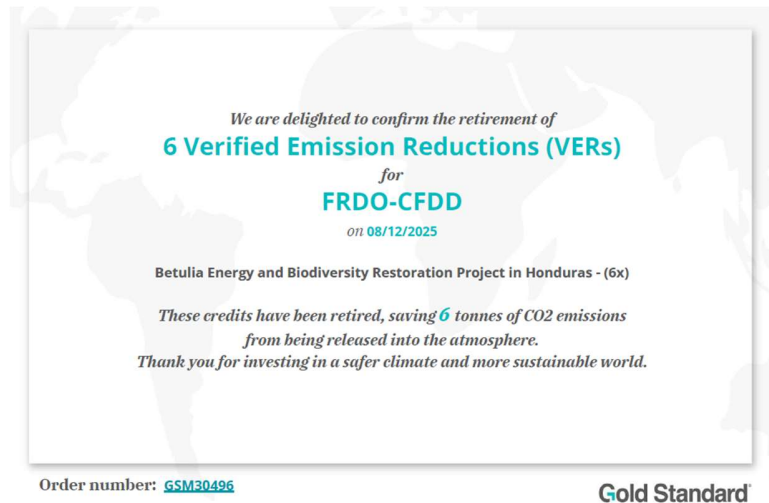
Alle personeelsleden van het secretariaat van het FRDO komen met het openbaar vervoer naar het werk. Zij krijgen alle daaraan verbonden kosten volledig terugbetaald (individuele jaarabbonnementen). Ook voor hun woon-werkverplaatsingen per fiets krijgen ze een kilometervergoeding. Wanneer zij naar congressen of externe conferenties moeten gaan, gebruiken ze eveneens in principe steeds het openbaar vervoer.

Voor buitenlandse zendingen gebruiken de personeelsleden van het secretariaat van het FRDO, alsook de voorzitter, bij voorkeur milieuvriendelijk vervoer. De trein (2de klasse) wordt dus verkozen wanneer dit mogelijk is.

Elk jaar wordt de door de leden van het secretariaat veroorzaakte uitstoot voor de deelname aan conferenties in het buitenland gecompenseerd. In 2025 werd 6 ton CO₂-equivalent gecompenseerd (2 vluchten naar Belém voor de Klimaatconferentie). Dit gebeurde door de financiering van een biodiversiteitsproject in Honduras.

Er zijn geen volledige gegevens over de verplaatsingen die onze leden doen in het kader van initiatieven van de raad.

Als er dringende leveringen dienen te gebeuren, maakt het secretariaat zoveel mogelijk gebruik van een fietskoeriercoöperatie.

Compensatie van CO₂-emissies door een project voor het behoud van biodiversiteit

Afvalbeheer en materialengebruik

Wij passen een sorteersysteem toe voor het afval dat wij produceren. Papier, plastic, glas, blikjes en restafval worden verzameld in afzonderlijke vuilnisbakken en daarna verzameld door het bedrijf dat ook zorgt voor de recyclage.

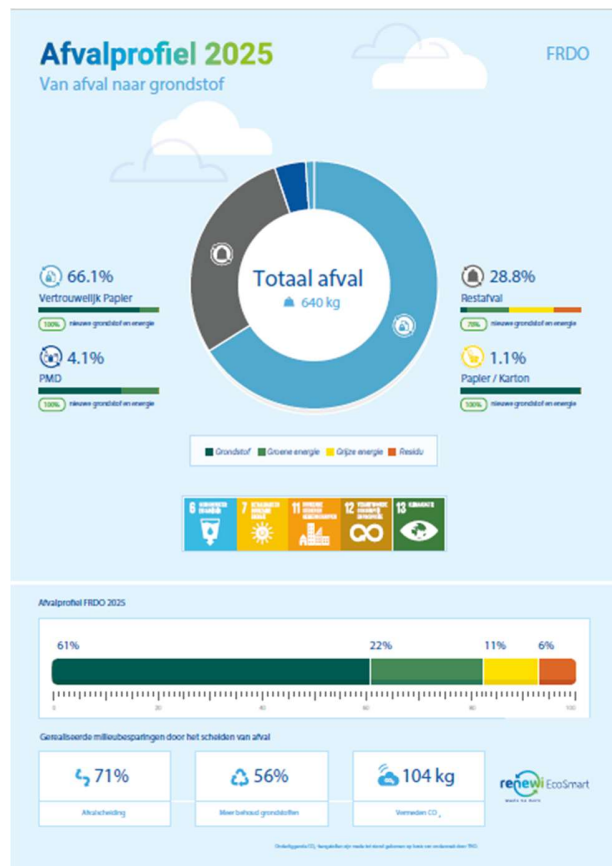
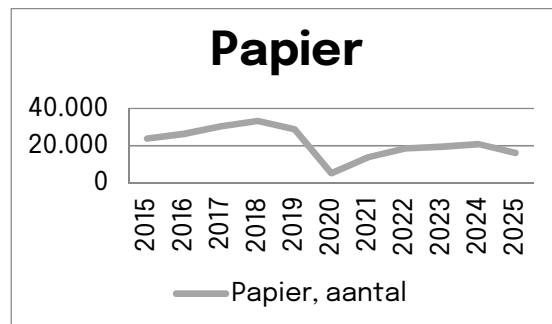
Tot slot wordt ook afval dat als gevaarlijk moet worden beschouwd speciaal behandeld.

Er is geen aparte afvalophaling enkel voor de raad. Er zijn dan ook geen aparte cijfers over de hoeveelheid opgehaald afval. Onze hoeveelheid afval wordt op 0,4% berekend van het totale opgehaalde afval van de finance tower. Er is geen aparte afvalophaling enkel voor de raad. Er zijn dan ook geen aparte cijfers over de hoeveelheid opgehaald afval. Onze hoeveelheid afval wordt op 0,4% berekend van het totale opgehaalde afval van de finance tower. Onze benaderde hoeveelheid afval was 640 kg. Dit ligt een stuk hoger dan in 2024 (288 kg), waarschijnlijk omdat er in 2025 een interne verhuis plaatsgevonden heeft, waardoor men veel uit het gebouw verwijderd heeft.

De voornaamste grondstof die wij verbruiken, is papier. Ook al spannen wij ons enorm in om zoveel mogelijk op de computer te werken en om de documenten via elektronische weg naar onze leden te sturen, toch moeten wij vaak documenten printen voor een vergadering, bijvoorbeeld wanneer een bijdrage pas kort ervoor is ontvangen. Bovendien moeten wij ervoor zorgen dat onze adviezen worden verspreid bij de ministers, parlementsleden en de verschillende belanghebbende personen. Dit gebeurt soms nog per post, maar meestal elektronisch. Wij beperken evenwel de impact

van ons papiergebruik door gerecycleerd papier te gebruiken (onder meer labels FSC, Ecolabel en ISO 14001) en door de documenten recto verso te printen.

Papier	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal	26.291	30.265	33.215	28.836	5.234	13.777	18.479	19.410	20.839	16.073

Aankoopbeleid

Bij aankoop van producten wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de milieu-impact van de producten. Voor wat papier betreft, wordt altijd gekozen voor 100 % gerecycleerd papier. Er worden uitsluitend reinigingsmiddelen met ecolabel gebruikt.

Voor wat de drank en eventuele koekjes en chocolade voor vergaderingen betreft, serveert men alleen bio-en of fairtradeproducten. De raad heeft er ook voor gekozen water van de kraan aan te bieden in plaats van water in flessen. Wanneer er een evenement georganiseerd wordt, wordt er zoveel mogelijk met een bio- en/of fairtrade- gecertificeerde traiteur gewerkt. We vragen ook aandacht voor verpakking en afvalpreventie. We kiezen steeds voor een locatie die gemakkelijk bereikbaar is met het openbaar vervoer.

Conferentie 'Voedsel in een veranderende wereld', 20 februari 2025

Veiligheid en gezondheid

Veiligheid op het werk

De onaangekondigde evacuatieoefening voor alle personeelsleden in de Financietoren vond plaats op 10 oktober en verliep goed.

De enige mogelijkere gevaarlijke stoffen waarmee in het FRDO-secretariaat wordt gewerkt, zijn afvalproducten (toners, lege inktpatronen). Tot zij worden opgehaald, worden zij op een veilige manier opgeslagen in een lokaal dat afgezonderd is van de bureaus waar de secretariaatsmedewerkers werken.

Op verzoek van het secretariaat werd op 03/09/2020 door een extern bureau een analyse van de binnenluchtkwaliteit uitgevoerd, met vrij positieve resultaten.

Welzijn op het werk

Er wordt alles aan gedaan om de werksfeer in de lokalen van het FRDO-secretariaat zo aangenaam mogelijk te maken. De situering van de kantoren maakt het mogelijk dat iedereen daglicht heeft. Dankzij het dubbel glas kan geluidshinder worden beperkt. In de lokalen staan heel wat groene planten en de personeelsleden kunnen in alle rust eten in een zaaltje dat hun ter beschikking wordt gesteld.

Telewerk werd al vóór 2020 aangemoedigd. Het is nu meer gangbaar, met een maximum van 3 dagen per week voor voltijdse werknemers.

Tot slot hebben de medewerkers glijdende werkuren, zodat zij een zekere vrijheid hebben om hun werkrooster aan te passen aan dat van het openbaar vervoer en in functie van hun gezinstoestand.

Interne communicatie

Om ervoor te zorgen dat er een goede interne communicatie is, vergaderen de personeelsleden van het FRDO-secretariaat ongeveer wekelijks op donderdag. Op deze stafvergaderingen worden de werkzaamheden in het kader van de verschillende lopende en geplande projecten besproken.

Bovendien vindt normaal gezien elk jaar na het zomerreces een stafvergadering plaats buiten de FRDO. Tijdens de stafdag zit het hele team van het secretariaat samen. De teamleden evalueren dan samen de werking van het secretariaat en de mate waarin de activiteiten tegemoetkomen aan de vragen van leden en stakeholders.

In 2025 waren er twee stafdagen. De eerste vond plaats op 24 juni en was onder meer gericht op het kennismanagement. De tweede vond plaats op 23 september en ging vooral over het functioneren van het team. Die dag was er ook een sessie met een persoon van Klimaatcontact.

Conferentie over mobiliteitsarmoede, 19 mei 2025

Vorming en opleiding

Omdat duurzame ontwikkeling een multidisciplinair begrip is dat voortdurend evolueert en waarin regelmatig nieuwe concepten opduiken, moeten de leden van het FRDO-secretariaat op de hoogte blijven over de ontwikkelingen van de thema's die hun aangaan. Bijscholing is dus van essentieel belang om de kwaliteit van de werkzaamheden van het secretariaat te garanderen en zijn taak als kenniscentrum te verzekeren.

Daarom nemen de leden van het FRDO-secretariaat regelmatig deel aan conferenties en congressen over thema's die verband houden met de werkgroep waarin zij actief zijn.

Een van de leden van het secretariaat was ook actief in het trainersnetwerk van de FOD VVVL en het RIZIV en verzorgde daar mee opleidingen (over waarden en deontologisch handelen), tot in april 2025.

Loopbaanbegeleiding

In het kader van de evaluatiecyclus die opgezet is binnen de federale overheidsdiensten krijgen alle leden van het secretariaat van de FRDO een plannings- en een evaluatiegesprek. Tijdens die procedure worden de doelstellingen en de middelen om die nog beter te behalen met elk personeelslid besproken en ook geformaliseerd. De mate waarin de doelstellingen zijn gehaald wordt besproken in het evaluatiegesprek. Bijzondere aandacht gaat daarbij naar het betrekken van iedereen als team bij het werk van het secretariaat, de kwaliteit van de beschikbaarheid van iedereen voor de leden, de administratie en andere actoren die een beroep doen op onze diensten.

De leden van het secretariaat krijgen ondersteuning in de ontwikkeling van hun loopbaan. Zij kunnen desgewenst ook opleidingen volgen.

Genderanalyse

Tijdens de algemene vergadering van de FRDO van 20 juni 2024 werd afgesproken dat in het jaarverslag een genderanalyse zou worden opgenomen, aan de hand van indicatoren. Hierbij wordt een dergelijke analyse uitgevoerd voor het jaar 2025.

Het is niet zo eenvoudig om goede indicatoren te kiezen. Zo heeft de raad zelf niet altijd de controle over het aantal adviezen dat gemaakt wordt en de inhoud daarvan. Het grootste deel van de adviezen is immers op vraag van de regering en niet op eigen initiatief. Het is verder ook niet zo eenvoudig kwalitatieve oordelen uit te spreken over de mate waarin (delen van) adviezen in hun formuleringen meer of minder 'transformatief' dan wel enkel 'genderbewust' zijn.

Verder kan men stellen dat ‘de raad’ als geheel enerzijds bestaat uit de leden van de raad en anderzijds uit het secretariaat van de raad. Het zijn de leden die via de bestuursorganen beslissen welke standpunten de raad inneemt, welke activiteiten worden georganiseerd en hoe de raad als organisatie beheerd wordt.

Met deze contextelementen in het achterhoofd geven we hierbij een aanzet voor een genderanalyse van de werking van de raad. Op basis van verdere discussie kan de vorm van deze analyse de volgende jaren verder evolueren. De analyse is gestructureerd op basis van een aantal elementen.

- **De adviezen.**
 - Van de 6 adviezen die werden uitgebracht in 2025 is er 1 waarin melding wordt gemaakt van de genderdimensie. Het gaat over advies 2025a05 over de klimaatop COP30. In dat advies is er een uitgebreid onderdeel van negen paragrafen dat handelt over een ‘Actieplan Gender’. De tekst maakt verwijzingen naar de ruimere maatschappelijke context waarin gender functioneert en is in die zin te beschouwen als meer dan enkel genderbewust.
 - Het is niet zo eenvoudig om te beoordelen of er in de andere 5 adviezen te weinig aandacht is voor de genderdimensie. Enkele adviezen hebben betrekking op productnormen en geven geen directe aanleiding tot een structurele genderanalyse. Er is een advies dat handelt over circulaire economie. Dat advies is te beschouwen als een korte samenvatting van een langer advies dat uiteindelijk pas in 2026 is verschenen. Er zijn mogelijkheden om circulaire economie te analyseren vanuit een genderperspectief,¹ maar door de leden (in dit geval van FRDO + CRB) is er in dat verband geen initiatief genomen.
 - Tijdens de AV van 20 juni 2024 werd gesuggereerd het potentieel op het vlak van gender van adviezen te onderzoeken aan de hand van enerzijds verwijzingen naar ‘mensenrechten’ en anderzijds naar ‘SDGs’ of ‘beleidscoherentie’. Voor 2025 zijn er in de adviezen 3 verwijzingen naar mensenrechten en 1 verwijzing naar beleidscoherentie. Al die verwijzingen bevinden zich in hetzelfde advies 2025a05 waarin ook de verwijzingen naar gender staan.
- **De activiteiten.** De analyse gaat over de publieke activiteiten die de raad organiseerde in 2025 en vertrekt van de formulering van de inhoud zoals die op de website is te vinden.
 - Van alle events die de raad in 2025 is er geen enkel dat uitdrukkelijk als hoofdthema gender heeft (met vermelding in de titel).
 - In 1 event (18 september, over deelmobiliteit) was er een onderdeel waarbij uitdrukkelijk is verwezen naar inclusiviteit, met vermelding van gender.
 - Als een analyse wordt gemaakt van de sprekers en moderatoren tijdens de verschillende events, daarbij uitgaand van een verdeling M/V, leidt dat tot 57% mannen en 43% vrouwen.
- **De beleidsdocumenten.**

¹ Zie bv. dit artikel: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jiec.13554>

- De raad heeft geen eigen uitgewerkte genderstrategie en ook geen eigen SDG-actieplan. Er zijn op dit moment ook geen intenties in die richting.
- In het activiteitenprogramma 2025-2026 staat bij de algemene principes de volgende bepaling: *“Het secretariaat, de voorzitters van de werkgroepen en de leden in het algemeen zullen ervoor zorgen dat inclusie wordt geïntegreerd in het werk van de raad (en in het bijzonder gender, armoede/kwetsbaarheid, toekomstige generaties, ...).”*
- In de formulering van de voorziene activiteiten in het activiteitenprogramma is er geen specifieke verwijzing naar gender.
- Er is geen specifieke procedure voorzien in de werking van de bestuursorganen van de FRDO om de jaarlijkse opvolging van het genoemde algemeen principe te evalueren.
- **De beleidsorganen.**
 - Er zijn geen formele vereisten voor de genderverdeling in de samenstelling van het bureau van de raad.
 - Bij het einde van 2025 was er binnen de groep van stemgerechtigde leden, uitgaand van een verdeling M/V, een verdeling van 11 mannen tegenover 4 vrouwen.
- **Het secretariaatsteam.**
 - Bij het einde van 2025 bestond het secretariaatsteam uit 10 personen. Uitgaand van een verdeling M/V bestond het team uit 7 mannen en 3 vrouwen.
 - In het organigram zijn de directeur en de twee onderdirecteurs alle drie mannen.

Algemene beoordeling

- In het algemeen is het niet zo dat er een gedetailleerde en formele strategie bestaat voor de raad op het vlak van gender. Er is een omschrijving van een algemeen principe opgenomen in het formele document van beleidsplanning, maar zonder een procedure om de opvolging daarvan concreet te evalueren. In die zin is de aanbeveling van de AV van juni 2024 in algemene zin opgevolgd, zonder specifiek initiatief.
- In het algemeen was er in het geheel van de adviezen van 2025 relatief weinig aandacht voor de genderdimensie. In 1 advies was er wel een uitgebreid onderdeel daarover. In de 5 andere adviezen die in 2025 verschenen waren er enkele mogelijkheden om genderelementen toe te voegen, maar er waren geen vragen in die zin.
- Bij de publieke activiteiten was er globaal een redelijk goede verdeling M/V in de sprekers. In de uitwerking van de inhoud (centraal thema of onderdelen) was er relatief weinig aandacht voor de genderdimensie. Theoretisch gezien waren er waarschijnlijk mogelijkheden om het op dat vlak beter te doen.

- In het algemeen zijn er nog mogelijkheden tot verbetering van de werking van de raad op het vlak van aandacht voor gender. De terugkerende analyse in het jaarverslag kan daartoe nuttig zijn. Het is aan de beleidsorganen om eventueel nieuwe initiatieven te nemen.

Conferentie over grondstoffengebruik, 5 juni 2025

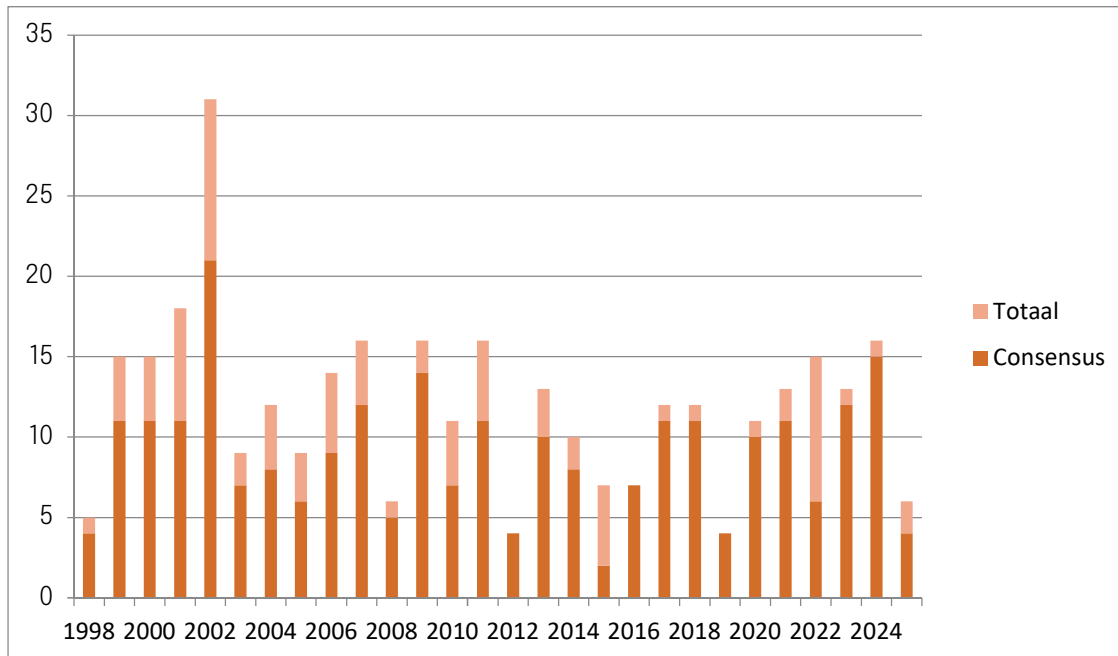
ADMINISTRATIEF VERSLAG

ADVIEZEN VAN DE RAAD

De belangrijkste activiteit van de raad is het uitbrengen van beleidsadviezen op vraag van de federale regering of het parlement, of op eigen initiatief. De werkgroepen van de raad bereiden deze adviezen voor, waarna ze aan de algemene vergadering ter goedkeuring worden voorgelegd. Verdeelde standpunten worden in de adviezen steeds duidelijk weergegeven.

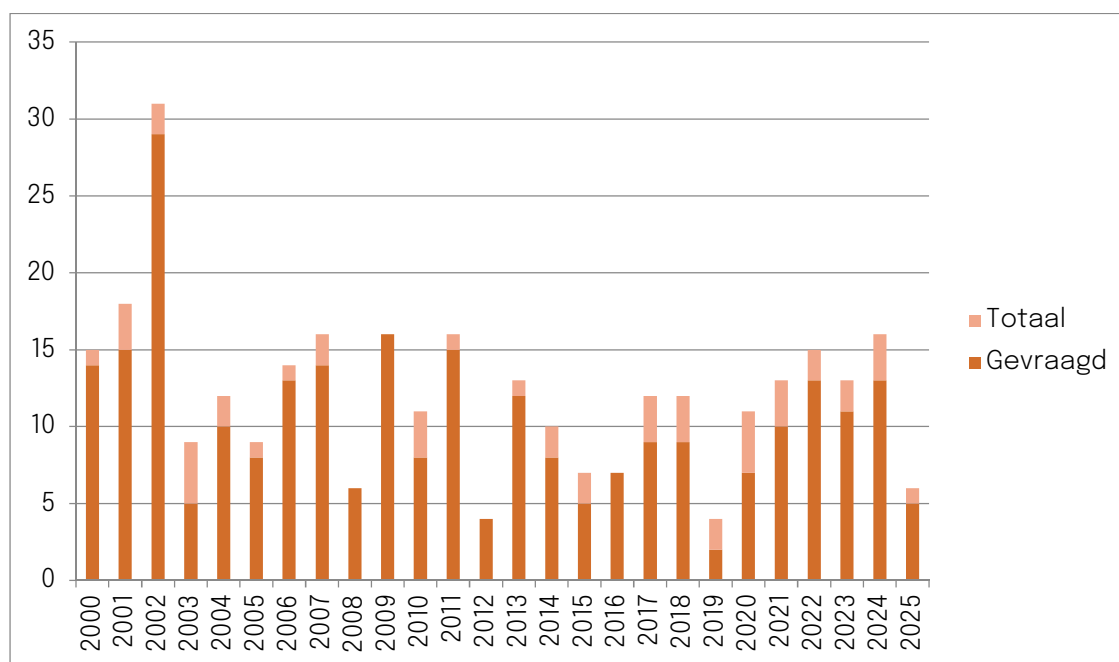
Aantal en consensus

De onderstaande grafiek 1 geeft per jaar een overzicht van het aantal adviezen dat de raad sinds 1998 uitbracht, evenals van de verdeling tussen consensus- en verdeelde adviezen. In totaal gaat het om 335 adviezen of een gemiddelde van 12 adviezen per jaar, waarvan er 252 (of 75%) met consensus werden goedgekeurd. In 2025 werden 6 adviezen goedgekeurd (waarvan 4 in consensus). Van de 6 adviezen werden er 4 in samenwerking met andere adviesraden gemaakt.

Adviezen op eigen initiatief

De onderstaande grafiek geeft een overzicht van het aantal adviezen dat de voorbije jaren werd uitgebracht op vraag van de overheid en op eigen initiatief. In 2025 heeft de raad één advies op eigen initiatief uitgebracht.

De adviezen van 2025

Hieronder geven we een overzicht van de adviezen die in 2025 werden uitgebracht. Alle adviezen zijn te vinden [op onze website](#).

- 01 | Het ontwerp van Belgische geïntegreerde visie op circulaire economie
- 02 | Advies over het ontwerpplan voor het langetermijnbeheer van radioactief radiumhoudend afval en zijn milieueffectenbeoordeling
- 03 | Biobrandstoffen uit gelijktijdig verwerkte biomassa
- 04 | Opleiding professionele gebruikers van biociden
- 05 | Advies ter voorbereiding van de klimaatconferentie van de Verenigde Naties (COP 30)
- 06 | Informatie aan het Europees Agentschap voor chemische stoffen

Opvolging van de adviezen

Normaal krijgen de ministers van de federale regering de kans om tijdens de eerste algemene vergadering van het jaar een toelichting te geven bij de mate waarin zij rekening hebben gehouden met de adviezen van het voorbije jaar. Die eerste vergadering van 2026 vond plaats op 19 maart. 2025 was het jaar waarin de nieuwe federale regering moest opstarten. Enkele adviezen waren gevraagd door een minister uit de vorige regering. Dat hoeft op zich geen probleem te zijn. Bevoegdheden worden doorgegeven en adviezen hebben evenzeer belang voor nieuwe ministers. Tijdens de algemene vergadering van 19 maart was minister Crucke aanwezig. Hij gaf toelichting over nieuwe adviesvragen en kreeg ook de kans om te reageren op eerdere adviezen. Andere bevoegde ministers hadden ook schriftelijk de mogelijkheid om toelichting te geven over de opvolging van de adviezen van 2025. Uiteindelijk kreeg de raad over één van de zes adviezen feedback, met name het advies over COP30 (een advies op eigen initiatief). Die feedback is opgenomen op de website.

De algemene vergadering van 14 mei 2025

INFORMATIE EN COMMUNICATIE

Nieuwsbrieven

De FRDO heeft twee nieuwsbrieven.

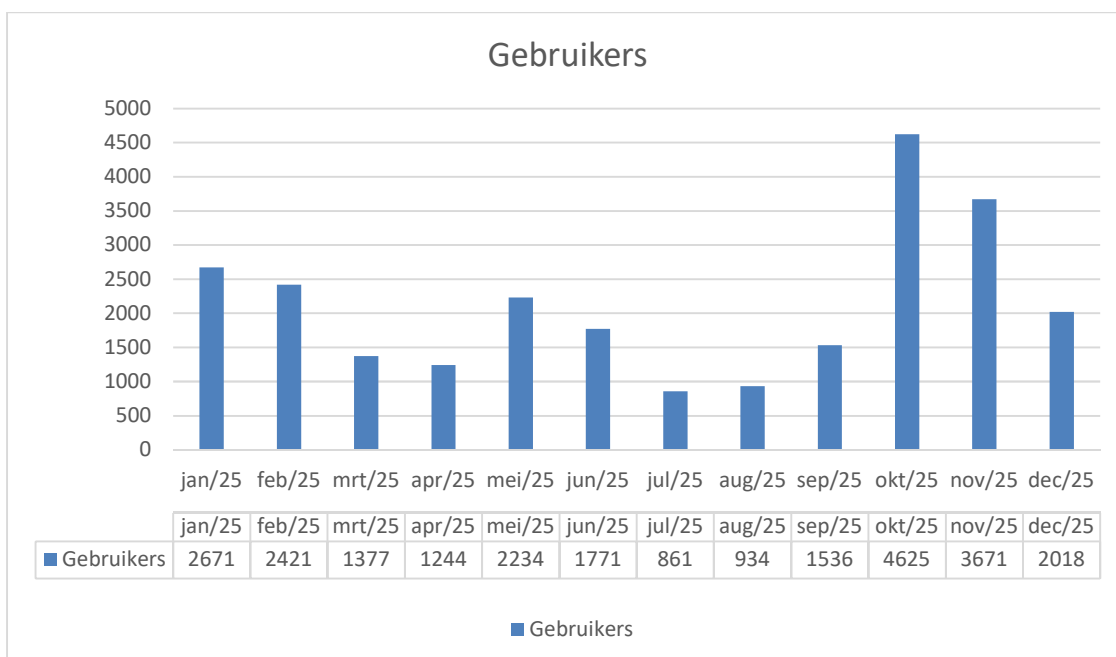
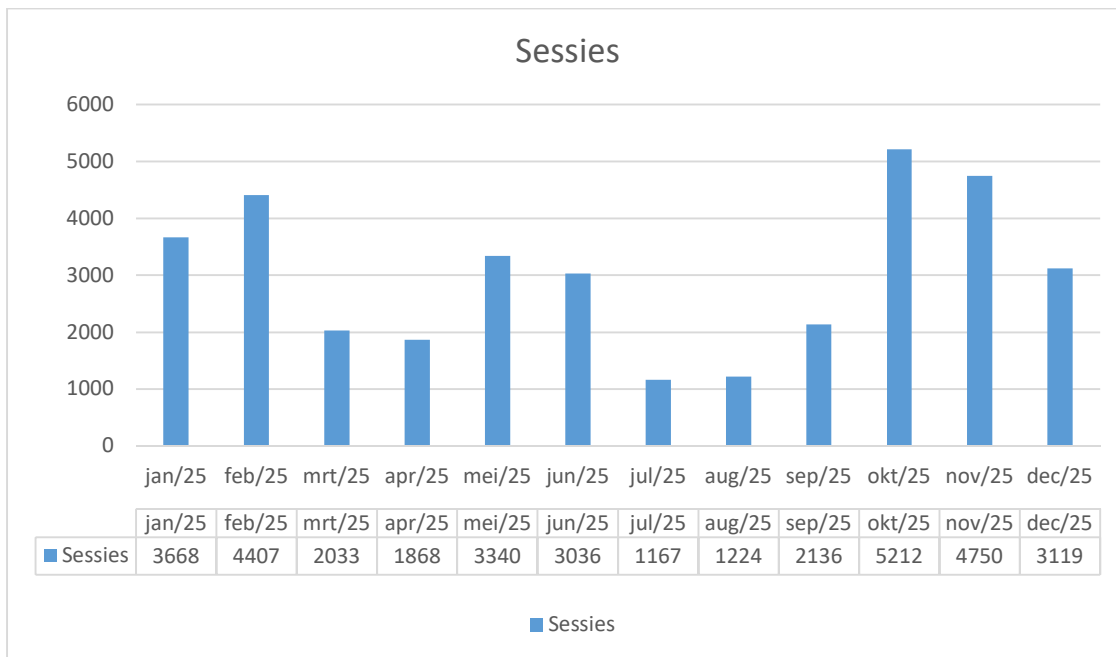
- Er is de algemene nieuwsbrief **FRDO-Info**. Die bevat algemene informatie over goedgekeurde adviezen en activiteiten van de raad. De nieuwsbrief wordt verzonden naar zo'n 4.500 bestemmingen. In 2025 verschenen vier nummers. In de nieuwsbrief staat de informatie over het reilen en zeilen van de raad in beknopte vorm rechtstreeks in een mail, waarbij de lezer kan doorklikken naar de site voor meer informatie.
- Daarnaast is er ook de wekelijkse **Briefing European Green Deal**. Deze nieuwsbrief biedt een beknopt overzicht van relevante informatie die de voorbije week verschenen is rond de Europese Green Deal. In het beleidsplan van de huidige EU-Commissie zijn nieuwe accenten gelegd, maar is het werk rond alle elementen van de Green Deal nog steeds erg belangrijk. De thematische elementen van de Green Deal en andere relevante ontwikkelingen in het EU-beleid komen aan bod in de briefing. Het gaat daarbij onder meer over beleidsnieuws, acties, persartikels, analyses, reacties van stakeholders ...), met telkens een hyperlink naar de bron. Er is ook telkens aandacht voor interessante events en voor de agenda van de komende zittingen van de Commissie. Die briefing wordt ondertussen vrij ruim verspreid naar een geïnteresseerd publiek en krijgt zeer positieve reacties. De briefing verschijnt telkens in drie talen: NL, FR en EN. In 2025 verschenen 44 nummers van de briefing.

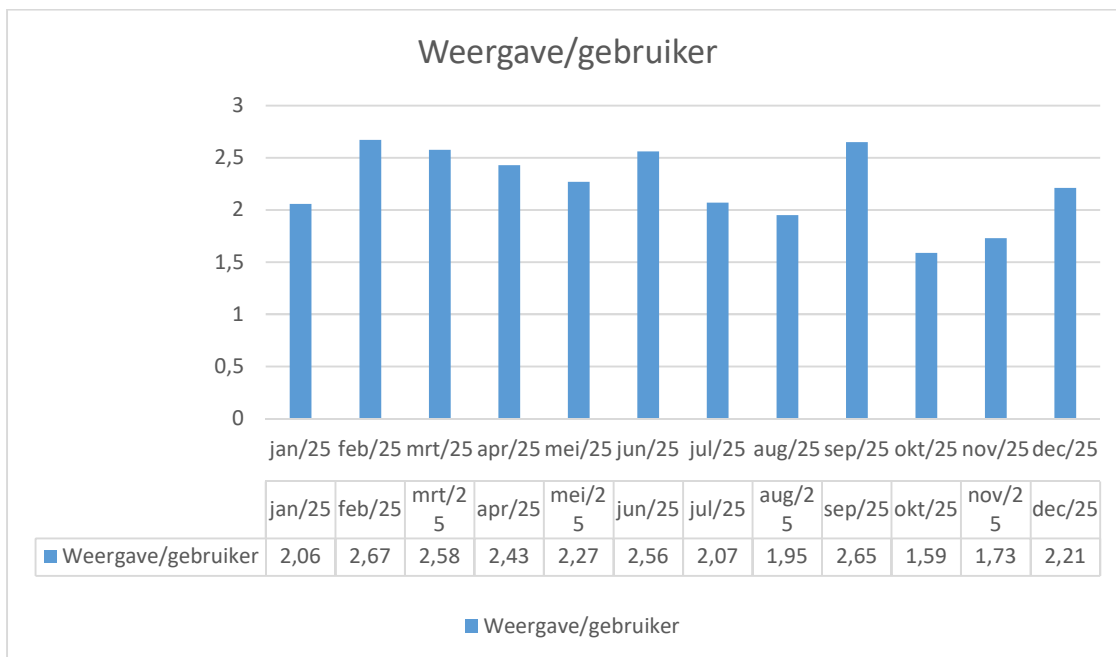
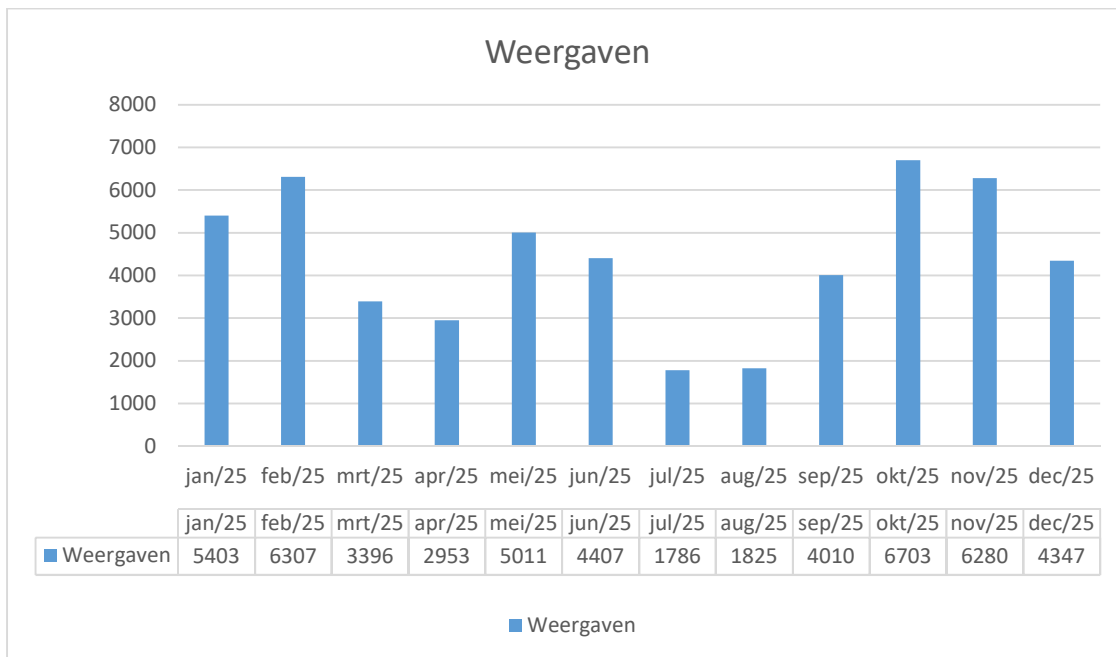
Website, sociale media en pers

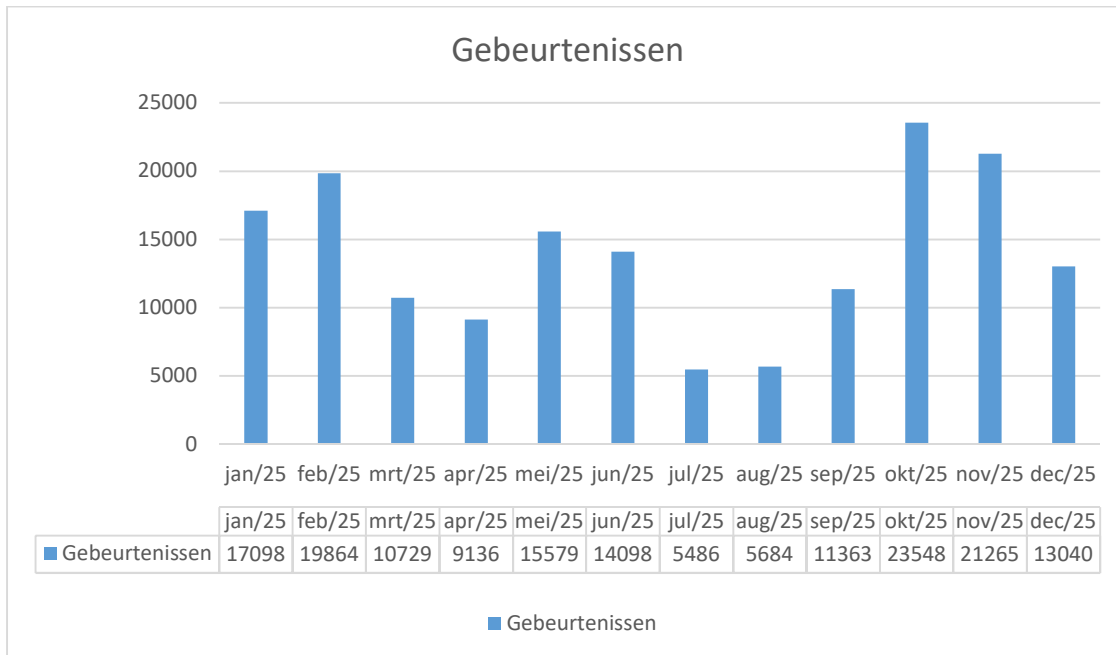
De website van de raad biedt informatie over duurzame ontwikkeling en de werking van de FRDO. De geschiedenis, samenstelling en werking van de raad worden toegelicht. Alle adviezen van de raad sinds zijn oprichting zijn er terug te vinden. De site biedt verder een aantal links naar verslagen van onderzoek, fora of andere activiteiten die de raad organiseerde.

Onderstaande grafieken geven enkele statistieken voor 2025.

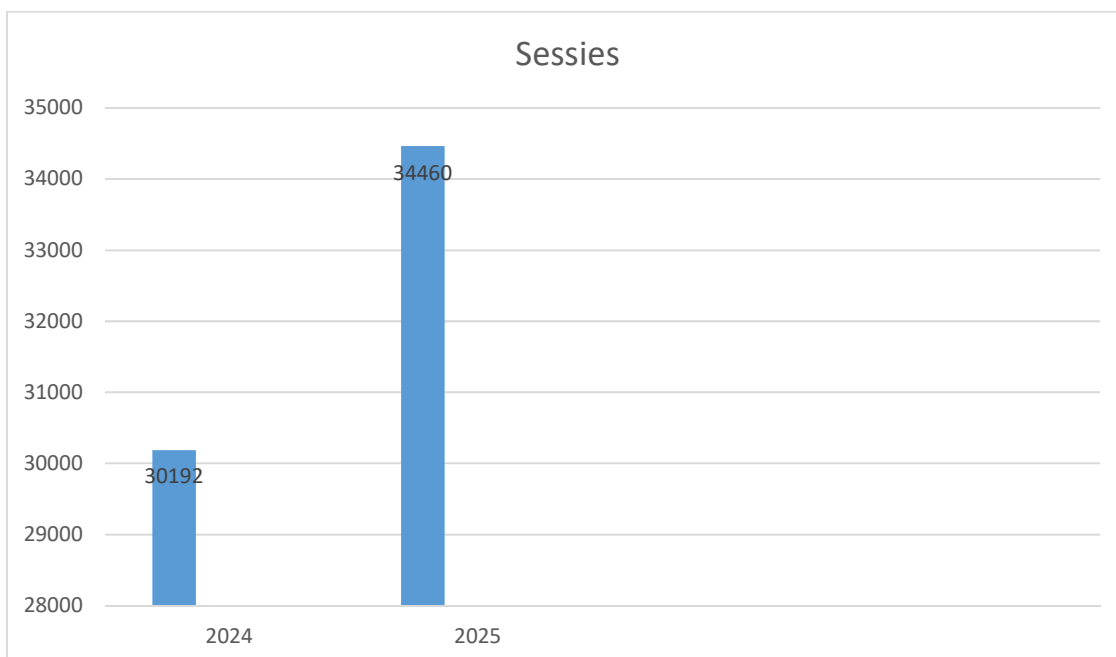
Het overzicht van enkele belangrijke indicatoren:

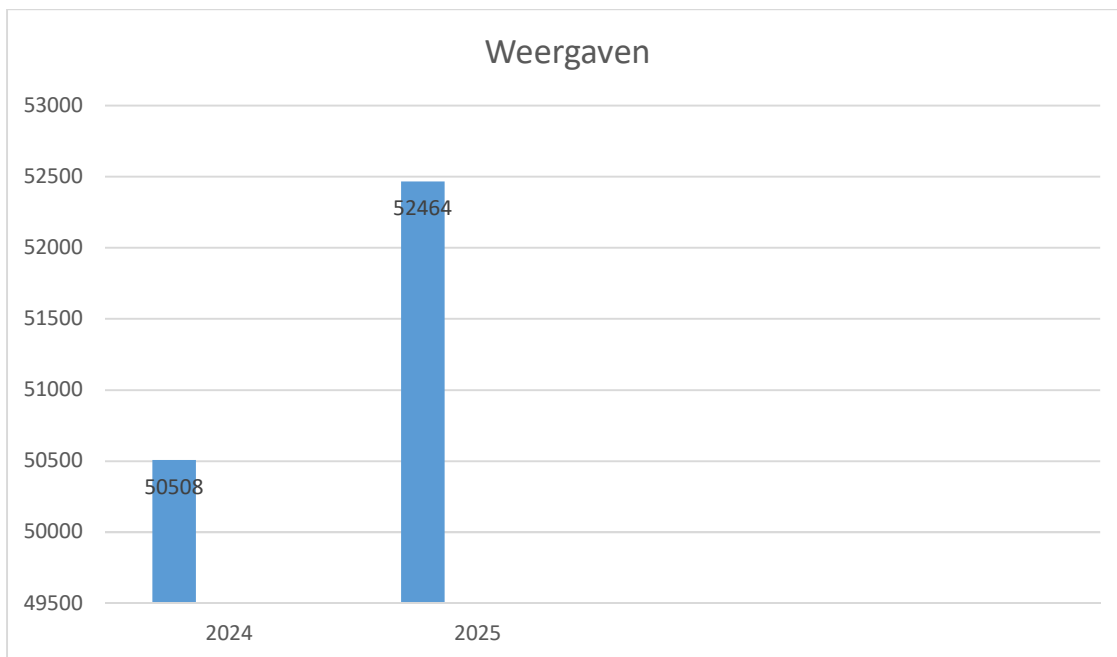
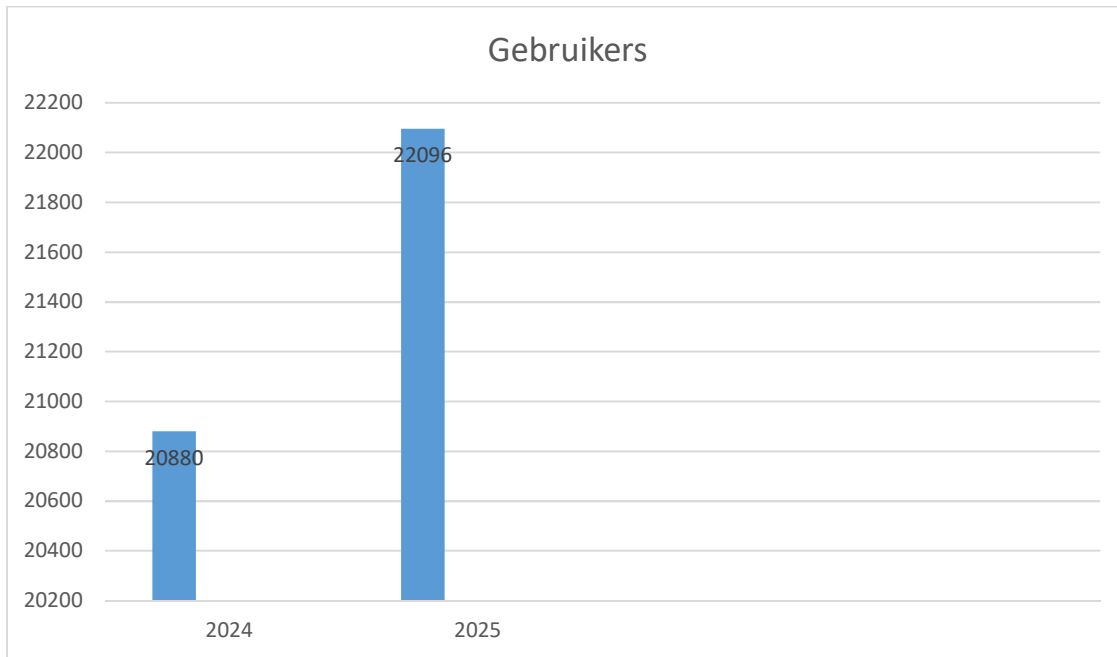

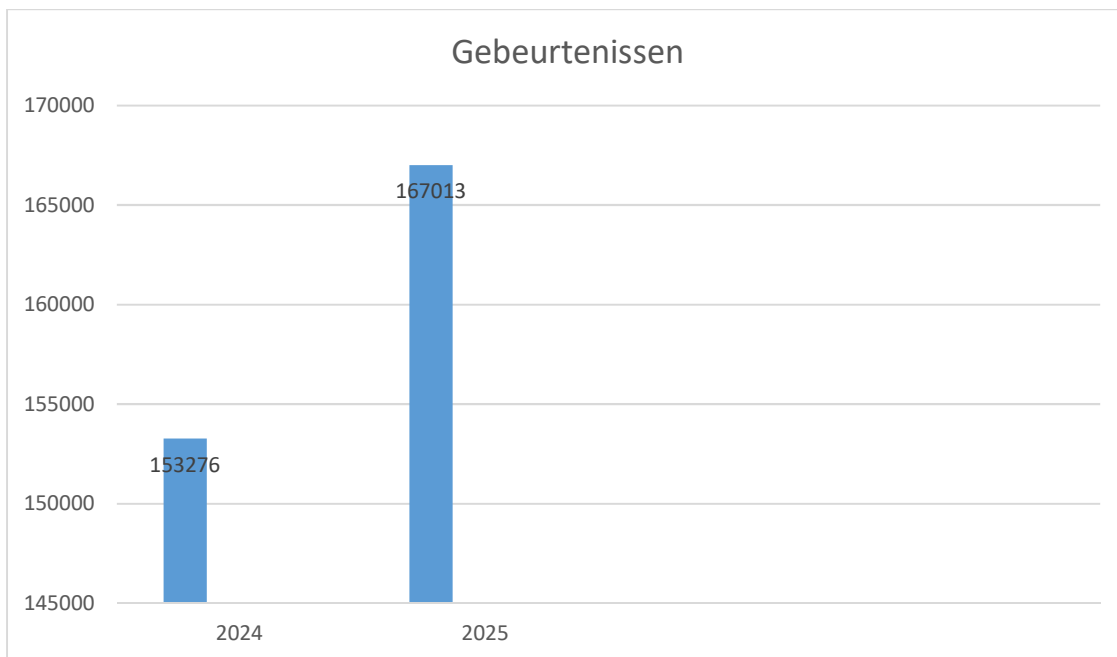
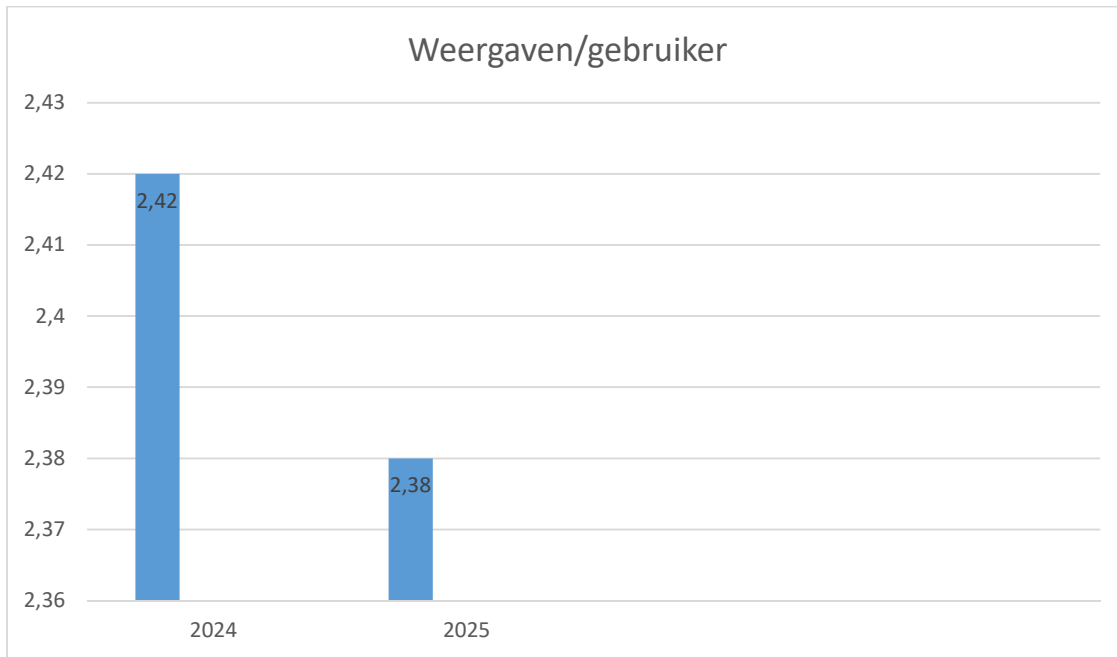

De cijfers voor 2025 zijn volledig en correct. De cijfers voor 2024 waren een extrapolatie. De vergelijkingen moeten dus met het nodige voorbehoud worden geïnterpreteerd.

Naast de website zet de FRDO ook diverse socials in om te communiceren over de activiteiten. We zijn actief op LinkedIn en Facebook. In de loop van 2024 zijn we gestopt met het publiceren op X (het vroegere Twitter) en zijn we overgeschakeld naar Bluesky. Het is de bedoeling om stap voor stap met deze instrumenten te komen tot een meer

actief en eigentijds communicatiebeleid. Einde 2025 hadden we het volgend aantal volgers: LinkedIn NL 615, LinkedIn FR 585, Facebook 470.

Er waren in 2025 5 persberichten over de grote conferenties van de FRDO (voeding, grondstoffen, deelmobiliteit, pensioenfondsen, planetaire grenzen). Er was ook een bericht over het advies in aanloop naar de klimaatconferentie COP30. De berichten werden gepubliceerd via het perskanaal van de overheid (*Residence Palace International Press Center*) en onze eigen distributielijst. Het LinkedIn-kanaal van de FRDO werd ook gebruikt om events en adviezen aan te kondigen, of te verwijzen naar beschikbare presentaties en video's.

Seminarie 'Wetenschap en beleid', 4 november 2025

ACTIVITEITEN VAN DE RAAD

Algemene vergadering

Algemene vergadering van 21 maart 2025

De leden stemmen op de algemene vergadering over de adviezen die door de verschillende werkgroepen werden voorbereid, brengen verslag uit van internationale conferenties, bespreken de planning, beslissen over de organisatie van forumactiviteiten, nemen de eindbeslissing over het jaarverslag, het financieel verslag, de begroting, het jaarprogramma en het programma van de werkgroepen. Daarnaast rapporteren de verschillende regeringsleden of hun vertegenwoordigers aan het begin van elk kalenderjaar over de opvolging van de door de raad uitgebrachte adviezen.

In 2025 waren er twee algemene vergaderingen.

De algemene vergadering van 14 mei 2025

Werk- en projectgroepen, begeleidingscomités

De werkgroepen bestaan uit leden van de raad of hun plaatsvervangers en door hen aangeduide experts. De werkgroepen kunnen ambtenaren en andere deskundigen uitnodigen. De algemene vergadering duidt de voorzitters van de werkgroepen aan op voordracht van het bureau. De werkgroepen bereiden de adviezen voor. Elke werkgroep wordt bijgestaan door een lid van het secretariaat. Er zijn vaste werkgroepen en projectgroepen die voor een specifiek project (advies of activiteit) worden opgestart. Voor studies die door de raad worden uitbesteed aan onderzoekers of voor een traject van activiteiten kan ook een begeleidingscomité worden opgericht.

In 2025 waren de volgende werk- en projectgroepen actief:

- biodiversiteit en bossen
- innovatieve economische modellen
- productnormen
- financiering van de transitie
- energie en klimaat
- internationaal handelsbeleid
- Clean Industrial Deal
- Financiering van adaptatie
- Communicatie
- Jongerenforum
- Wetenschappers in de raad

Die vergaderden samen 34 maal.

Bureau

Het bureau bestaat uit de erevoorzitster (van wie de vertegenwoordiger wordt uitgenodigd voor de vergaderingen), de voorzitter en de ondervoorzitters. (De erevoorzitster en haar vertegenwoordigster hebben geen stemrecht.) Daarnaast vaardigen de werkgeversorganisaties, vakbonden, ngo's milieu en ontwikkelingssamenwerking en de wetenschappers vertegenwoordigers af om in het bureau te zetelen. Ook de directeur en een lid van het secretariaat nemen deel aan de vergaderingen.

De algemene vergadering heeft het dagelijks beheer van de raad gedelegeerd naar het bureau. Het bureau houdt zich onder meer bezig met de voorbereiding en opvolging van de algemene vergadering, het overmaken van de ontwerpadviezen van de werkgroepen aan de algemene vergadering, de voorstelling aan de algemene vergadering van het jaarverslag en het financieel verslag voor goedkeuring, de selectie van het personeel, het nemen van belangrijke praktische beslissingen en de aansturing van het secretariaat.

In 2025 waren er 10 vergaderingen van het bureau.

Beleidsdialoog en interne informatieve activiteiten

De raad organiseert diverse activiteiten die niet verbonden zijn met het uitwerken van een advies. Het kan daarbij gaan om rondetafelgesprekken waarbij de leden in dialoog kunnen gaan met een regeringslid, informatieve seminars (enkel voor de leden), ...

In 2025 ging het om de volgende initiatieven:

- 06/03/2025 | Dialoog over Mercosur
- 26/06/2025 | Dialoog over Mercosur
- 22/10/2025 | Intern seminarie FSMA
- 18/11/2025 | Rondetafelgesprek internationaal handelsbeleid

Events

De raad organiseert regelmatig publieksactiviteiten, bedoeld voor een ruimer of meer gespecialiseerd publiek. Verslagen, documenten, presentaties en opnames van die events zijn op onze website te vinden.

In 2025 ging het om de volgende events:

- 05/02/2025 | [Financiering van de klimaattransitie: Pensioengelden als hefboom](#)
- 20/02/2025 | [Voedsel in een veranderende wereld](#)
- 19/05/2025 | [De bus komt zo, of toch niet?](#)
- 05/06/2025 | [Duurzaam grondstoffengebruik voor een toekomstbestendige Belgische industrie](#)
- 06/06/2025 | [Competitiviteit en duurzaamheid van bedrijven: is het “Omnibus 1”-voorstel de juiste weg voorwaarts?](#)
- 18/09/2025 | [Met deervoertuigen naar een meer duurzame mobiliteit: kansen en uitdagingen](#)
- 04/11/2025 | [Wetenschap en Beleid](#)
- 12/11/2025 | [Kunnen publieke investeringsmaatschappijen de transitie naar duurzame ontwikkeling beter ondersteunen?](#)
- 14/11/2025 | [SDG Forum: 10 jaar SDGs, waar staan we nu?](#)
- 19/11/2025 | [Hoeveel kost de klimaatverandering aan onze economie?](#)
- 17/12/2025 | [Planetaire grenzen, een uitnodiging tot vernieuwend denken](#)

Intern seminarie over FSMA, 22 oktober 2025

Evaluatie activiteiten

De voorbije jaren heeft het secretariaat werk gemaakt van een systeem om de verschillende activiteiten zo goed mogelijk te evalueren. Samengevat voor de 11 events van 2025 kunnen we vaststellen dat er 1.771 aanwezigen waren (zie tabel). Digitale evenementen worden gewoonlijk opgenomen en kunnen opnieuw worden afgespeeld. Het werkelijke aantal mensen dat deze evenementen heeft bekeken is dus hoger dan het genoemde cijfer.

Uit de evaluatie blijkt gemiddeld een hoge tevredenheid bij de deelnemers over de activiteiten van de raad.

05.02.25: Conferentie "Financiering van de klimaattransitie - pensioengelden"	121
20.02.25: Forum "Duurzaam voedselsysteem - voedsel in een veranderende wereld"	266
19.05.25: Conferentie "De bus komt zo, of toch niet?"	193
05.06.25: Conferentie "Duurzaam grondstoffengebruik"	144
06.06.25: Conferentie Competitiviteit en duurzaamheid van bedrijven: "Omnibus 1"	136
18.09.25: Conferentie Deelvoertuigen	170
04.11.25: Seminarie "Wetenschap en beleid"	31
12.11.25: Conferentie Publieke investeringsmaatschappijen	140
14.11.25: SDG Forum: "10 jaar SDGs, waar staan we nu?"	80
19.11.25: Webinar "Hoeveel kost de klimaatverandering aan onze economie?"	203
17.12.25: Conferentie Planetaire grenzen	287
TOTAAL	1.771

Conferentie over publieke investeringsmaatschappijen, 12 november 2025

Vertegenwoordiging

De FRDO is betrokken bij verschillende Europese netwerken op het vlak van duurzame ontwikkeling. Zo is de FRDO lid van de [EEAC](#), het Europese netwerk van adviesraden voor milieu en duurzame ontwikkeling. De leden van het secretariaat volgen regelmatig vergaderingen van de EEAC of geven ondersteuning aan de werkzaamheden van het netwerk.

Daarnaast volgt de raad ook de activiteiten van het [ESDN](#), het Europees netwerk van overheidsdiensten duurzame ontwikkeling, op.

Op nationaal niveau nemen leden van het secretariaat regelmatig deel aan overlegmomenten met beleidsverantwoordelijken van de federale en regionale overheden. Met daarbij onder meer over de Coomulti duurzame ontwikkeling (die de internationale onderhandelingen over duurzame ontwikkeling in het VN-kader opvolgt) en de CCIM (het CoördinatieComité Internationale Milieupolitiek).

De leden van het secretariaat nemen ten slotte ook regelmatig deel aan allerlei conferenties en seminars en worden ook gevraagd voor het geven van lessen of gastcolleges.

FINANCIEEL VERSLAG

Het budget van de raad bedroeg in 2025 € 211.000. Dit bedrag is als volgt verdeeld:

- € 194.000 voor niet-informaticagerelateerde werkingskosten
- € 14.000 voor informaticagerelateerde werkingskosten
- € 3.000 voor verplaatsingen en terugbetaling van ADSL en GSM voor telewerk.

Zoals ieder jaar werd een deel van de vastgelegde bedragen van het vorige jaar pas het volgende jaar betaald.

Volgende tabel geeft uitgaven en vastleggingen voor 2025 in detail weer.

BEGROTING 2025		
TOTAAL	€ 211.000	
A. Werking	€ 208.000	
Werking (zonder informatica)		€ 194.000
Werking informatica		€ 14.000
B. Investerings	€ 0	
Niet-informatica (meubilair,...)		€ 0
Computers, ...		€ 0
C. Verplaatsingen, adsl, ...	€ 3.000	
Verplaatsingen, internet personeel		€ 3.000

	Begroting 2025	Uitgaven 2025
A. Werking		
1. Werking (zonder informatica)	€ 194.000	€ 166.464
1.1. <u>Vergoedingen en terugbetaling van onkosten</u>		
Presentiegelden	€ 3.000	€ 1.708
Verplaatsingskosten	€ 1.300	€ 749
Deelname internationale conferenties	€ 28.000	€ 22.448
Vergoeding experts	€ 4.000	€ 1.861
<i>Subtotaal</i>	€ 36.300	€ 26.765
1.2. <u>Lokalen secretariaat</u>		
Onderhoud lokalen	€ 9.500	€ 9.229
Hurlasten Finance Tower	€ 35.000	€ 32.000
<i>Subtotaal</i>	€ 44.500	€ 41.229
1.3. <u>Goederen en diensten (recurrente uitgaven)</u>		
Kleine onkosten dienst	€ 7.000	€ 5.792
Leasing (kopieerapparaat)	€ 1.000	€ 449

Vaste telefonie (telefoon + internet)	€ 4.000	€ 2.509
Gsm-dienst	€ 2.500	€ 1.145
Kranten, tijdschriften	€ 3.500	€ 3.346
<i>Subtotaal</i>	€ 18.000	€ 13.342
Recurrente uitgaven (= 1.1 + 1.2 + 1.3)	€ 98.800	€ 81.336
1.4. Goederen en diensten (niet-recurrente uitgaven)		
Recepties, kosten AV en BU	€ 8.000	€ 5.101
Kleine kantoorbenodigdheden, papier	€ 2.000	€ 6.014
Opleidingen	€ 1.000	€ 0
<i>Subtotaal</i>	€ 11.000	€ 11.116
1.5. Sensibilisatie en communicatie		
Jaarlijks forum	€ 12.000	€ 12.085
Instrument ondersteuning wettelijke taken FRDO	€ 15.000	€ 7.986
Seminaries, lunchdebatten	€ 40.000	€ 46.941
<i>Subtotaal</i>	€ 67.000	€ 67.012
1.6. Financiële bijdrage		
Bijdrage EEAC	€ 7.000	€ 7.000
<i>Subtotaal</i>	€ 7.000	€ 7.000
Totaal A1	€ 183.800	€ 166.464
2. Werking informatica	€ 14.000	€ 7.339
Werking informatica	€ 14.000	€ 7.339
Totaal A2	€ 14.000	€ 7.339
B. Investerings		
1. Investerings (zonder informatica)	€ 0	€ 0
Investerings (zonder informatica)	€ 0	€ 0
Totaal B1	€ 0	€ 0
2. Investerings (informatica)	€ 0	€ 0
Investerings (informatica)	€ 0	€ 0
Totaal B2	€ 0	€ 0
C. Verplaatsings enz.		
1. Verplaatsings enz.	€ 3.000	€ 2.682

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 | OVERZICHT VAN DE STAKEHOLDERS

In dit overzicht wordt een beschrijving gegeven van de communicatielijnen met de verschillende belangrijke stakeholders, gezien vanuit de FRDO.

Op geen enkele manier wordt hier een uitspraak gedaan over de stakeholders op zich, de manier waarop ze werken of hun houding tegenover de FRDO. Er wordt enkel gepoogd in kaart te brengen hoe de communicatielijnen lopen, en wat daarover geweten is vanuit het perspectief van de FRDO. Zo moeten bv. gesignaleerde informatietekorten geïnterpreteerd worden als een opdracht voor de FRDO, een opdracht die dankzij het duurzaamheidsverslag kan worden opgenomen. Zo kan de focus verschuiven van de communicatiemiddelen op zich naar de communicatie als geheel, gezien vanuit het perspectief van de belanghebbenden.

- *Leden van de raad.* Met de leden van de raad wordt de communicatie het meest intensief georganiseerd. Via bureau en AV zijn er structurele overlegmomenten. Er zijn regelmatig zendingen van documenten en verslagen voor de verschillende vergaderingen. Er is contact tijdens fora. De verschillende externe communicatiemiddelen zoals de website en de nieuwsbrief hebben ook de leden als doelpubliek. Naast dat alles zijn er vele informele contacten tussen de leden en het secretariaat.
- *Werk- en projectgroepen van de raad.* De werk- en projectgroepen van de raad zijn hoofdzakelijk samengesteld door vertegenwoordigers van of namens de leden. De communicatiemiddelen zijn dus grotendeels vergelijkbaar. In de werkgroepen zijn er wel contacten met externe deskundigen. De feedback met de secretariaatsmedewerkers verloopt vooral via de opmaak van de adviezen en de verwerking van opmerkingen en amendementen.
- *Secretariaatsmedewerkers.* De communicatielijnen verlopen via de dagelijkse contacten op het secretariaat. De wekelijkse stafvergadering is een draaischijf voor uitwisseling van ervaringen en bespreking van de planning

en de uitvoering van taken. Er is verder een evaluatiecyclus, met jaarlijkse evaluatie- en planningsgesprekken. Op die manier is er een ruime mogelijkheid voor terugkoppeling en competentieontwikkeling.

- *Ministers en kabinetten.* Voor een deel zijn de communicatielijnen formeel geregeld. Formele adviesvragen krijgen ook een formeel antwoord, en dat binnen vastgestelde termijnen. Vertegenwoordigers van de kabinetten participeren aan de AV's en soms aan de werkgroepen. Verder zijn er regelmatige contacten via externe vergaderingen, zoals de Coormulti. Naast dat alles zijn er voortdurend ook informele contacten.
- *FIDO (Federaal Instituut Duurzame Ontwikkeling).* Met de FIDO zijn er formele contacten en informele contacten. Er is gemakkelijke en constructieve uitwisseling van informatie. De nieuwsbrieven van de raad worden gelezen en overgenomen. Of er informatietekorten zijn, is niet duidelijk.
- *FOD VVVL.* Voor wat de FOD VVVL betreft zijn er vooral met de stafdiensten formele en informele contacten. Die hebben te maken met de administratieve organisatie en het personeelsbeleid van het secretariaat van de raad. Daarnaast is er ook beleidsmatig overleg over de rol van de raad binnen het geheel van de FOD. Met een aantal ambtenaren of diensten zijn er intensieve contacten (bv. dienst klimaat van de FOD). Of de communicatiemiddelen van de raad alle ambtenaren bereiken die potentieel geïnteresseerd zijn in de werking van de raad en of er informatietekorten zijn, is niet duidelijk.
- *Task Force Duurzame Ontwikkeling.* Met de Task Force DO zijn er formele contacten en informele contacten. Of er informatietekorten zijn en of de informatiemiddelen van de raad voldoende doordringen, is niet duidelijk. FRDO en TFDO worden bij elkaars werkzaamheden betrokken.
- *ICDO.* Met de ICDO zijn er indirecte contacten, vooral via het FIDO. Of er informatietekorten zijn en of een meer actieve communicatiepolitiek nodig is, is niet duidelijk.
- *Kamercommissie energie, leefmilieu en klimaat.* De contacten zijn weinig structureel. Wanneer er overlegmomenten worden georganiseerd, is er ruimte voor uitwisseling. Of alle betrokken parlementsleden voldoende bereikt worden door de communicatiemiddelen van de raad, is onvoldoende duidelijk. Of de gebruikswaarde van de adviezen voor de parlementaire werkzaamheden voldoende benut wordt, is evenmin duidelijk.
- *Federale en regionale adviesraden.* Vooral sinds 2014 zijn de contacten met andere adviesraden nauwer geworden. Zo zijn er verschillende adviezen samen met de CRB, de NAR en de BRC Verbruik gemaakt. Er werd ook samengewerkt voor adviezen en initiatieven met de regionale adviesraden. Communicatie verloopt dus vrij intens via de medewerkers van de secretariaten van de raden. De publicaties van de verschillende raden worden ook gelezen.
- *IMCDO (Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling).* De IMCDO betreft de FRDO soms bij de totstandkoming van adviezen of processen van interfederale aard.

BIJLAGE 2 | GRI

Het is voor dit jaar niet gelukt het verslag formeel volledig volgens de nieuwe GRI Standards af te werken. We beschouwen dit jaarverslag daarom als 'geïnspireerd door de GRI Standards'.

jv2025n | D/2026/10872/17